

Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Kõnesoleva eelnõu eesmärk on viia Vabariigi Valitsuse seadus (edaspidi *VVS*) kooskõlla tuumaenergia ja -ohutuse seaduse (edaspidi *TEOS*) eelnõuga (856 SE) ning täpsustada riigi täitevvõimu ülesannete jaotust kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonnas.

Kehtiva õiguse kohaselt kinnitab ameti põhimääruse minister. Tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõus täpsustatakse ja tugevdatakse kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutuse sõltumatuse tagamise korraldust, lähtudes valdkonna kõrgest riskitasemest ning rahvusvahelistest nõuetest. Rahvusvaheliste standardite, sealhulgas Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (edaspidi *IAEA*) suuniste ning Euroopa Liidu õigusaktide kohaselt peab tuumaohutuse järelevalve eest vastutav asutus olema funktsionaalselt ja otsustuslikult sõltumatu, et tagada ohutusotsuste tegemine põhjendamatult välise mõjutamiseta. Selleks kavandatakse kehtestada erand, mille kohaselt kehtestab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi *TTJA*) põhimääruse Vabariigi Valitsus. Samuti määrab TTJA peadirektori ametisse erandina Vabariigi Valitsus ministri ettepanekul.

Lisaks täpsustatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) valitsemisala ülesandeid, lisades nende hulka kiirgusohutuse ning tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamise korraldamise ja järelevalve. Muudatus loob õigusselguse täitevvõimu ülesannete jaotuses ning toetab pädeva asutuse institutsionaalset eraldatust poliitikakujundajast.

Eelnõukohased muudatused tehakse *TEOS*-iga kooskõla saavutamiseks ja need ei ole põhimõttelised. Eelnõukohase seadusega ei kaasne mõju halduskoormusele ning selle vähene mõju piirduv peamiselt valitsusasutuste sisesel töökorralduse täpsustamisega. Eelnõuga kavandatavad muudatused ei avalda otseste mõju majandusele, keskkonnale ega elanikkonnale.

Eelnõu seadusena vastuvõtmisega ei kaasne halduskoormust, kuna eelnõuga kavandatavatel muudatustel puudub vahetu haldusväline mõju.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna tuumaohutuse valdkonna nõunik Merilin Šaitor (tel 605 6453, merilin.saitor@kliimaministeerium.ee).

Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Elina Lehestik (tel 6262904, elina.lehestik@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (merike.koppel@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Kuna eelnõukohase seadusega muudetakse Vabariigi Valitsuse seadust, on seaduse vastuvõtmiseks põhiseaduse § 104 lg 2 punkti 8 kohaselt vaja Riigikogu koosseisu hääلteenamust.

Eelnõukohase seadusega muudetakse Vabariigi Valitsuse seaduse redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 07.05.2025, 9. Muutmisel on aluseks võetud 2026. aasta 9. aprillil jõus olnud seaduse redaktsioon.

Eelnõuga on seotud:

1. menetluses olev tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (856 SE);
2. Riigikogu 12. juuni 2024. a otsus „Tuumaenergia Eestis kasutuselevõtu toetamine“;
3. Vabariigi Valitsuse valitsusliidu programm aastateks 2025–2027 ehk koalitsioonileppe punkt 126, mille kohaselt valmistatakse ette tuumaregulaatori loomine, mis alustab tegevust 1. jaanuaril 2027;
4. Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm, milles on koalitsioonileppe täitmiseks ette nähtud ka Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine.

Eelnõu ei ole otseselt Euroopa Liidu õiguse ülevõtmise eelnõu, vaid on kaudselt seotud Euroopa Liidu ja Euratomi nõuete rakendamisega TEOS-i kaudu (Euroopa Liidu Nõukogu direktiivid 2009/71/Euratom, mida on täiendatud direktiiviga 2014/87/Euratom, ning 2011/70/Euratom ja 2013/59/Euratom).

2. Seaduse eesmärk

Seaduse muutmise eesmärk on tagada Vabariigi Valitsuse seaduse kooskõla TEOS-i eelnõuga ning luua selge ja Euroopa Liidu õigusest tulenevatele nõuetele vastav kiirgusohutuse ning tuumaohutuse ja -julgeoleku valdkonna ülesannete täitmise institutsionaalne raamistik.

Kehtiva õiguse kohaselt kinnitab TTJA põhimääruse majandus- ja kommunikatsiooniminister. TEOS-i eelnõus kavandatakse pädeva asutuse sõltumatuse tagamise alused, arvestades valdkonna eripära ja rahvusvahelisi nõudeid. Eelnõukohase seadusega sätestatakse, et TTJA põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus, millega tugevdatakse asutuse institutsionaalset sõltumatust ning tagatakse, et selle tegevuse alused on kujundatud viisil, mis toetab otsustuslikku sõltumatust. Samal eesmärgil nimetab Vabariigi Valitsus ministri ettepanekul ametisse TTJA peadirektori erandina VVS § 70 lõikes 2 sätestatud üldisest korrast, mille kohaselt määrab ametite peadirektori ametisse minister kantsleri ettepanekul.

Lisaks täpsustatakse MKM-i valitsemisala ülesandeid, et tagada õigusselgus MKM-i ja Kliimaministeeriumi (edaspidi *KliM*) ülesannetes kiirgusohutuse ning tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamise korraldamisel ja järelevalves. Muudatustega tugevdatakse TTJA kui pädeva asutuse institutsionaalset sõltumatust, sätestades, et ameti põhimääruse kehtestab ja peadirektori nimetab ametisse Vabariigi Valitsus, ning täpsustatakse MKM-i ja KliM-i ülesannete jaotust, et tagada nende selge eraldatus ja vastavus sõltumatuse nõuetele. Sellega toetatakse pädeva asutuse sõltumatuse ja eraldatuse nõuete täitmist, tagades, et pädev asutus (TTJA) ei kuulu energiapoliitika kujundaja, KliM-i, valitsemisalasse.

Eesmärgi saavutamiseks kaaluti järgmisi võimalusi:

1. Jätta kehtiv seadus muutmata

Sellisel juhul kinnitaks ameti põhimääruse ja nimetaks ametisse peadirektori jätkuvalt minister. See ei oleks kooskõlas Euroopa Liidu õigusest tuleneva pädeva asutuse sõltumatuse ja eraldatuse nõuetega ega tagaks piisavat institutsionaalset eraldatust.

2. Muuta TTJA põhimääruse kinnitamise ja peadirektori ametisse nimetamise tasandit ja täiendada MKM-i valitsemisala ülesandeid (valitud lahendus)

Teine variant tagab suurema institutsionaalse tasakaalu ning vähendab ministri otsustusõiguse vahetut mõju pädeva asutuse ülesannete ja töökorralduse kindlaksmääramisel. MKM-i valitsemisala ülesannete täiendamine toetab rahvusvaheliste nõuete kohase institutsionaalse korralduse kujundamist ning loob õigusselguse KliM-i ja MKM-i pädevuste jagunemises.

Võttes arvesse eeltoodut, ei kavandata kõnesoleva eelnõuga TEOSiga ette nähtud korra muutmist ega määrata uut pädevat asutust, vaid luuakse õiguslik raamistik TEOS-is kavandatud lahenduste toimimise tagamiseks.

Seaduseelnõu on kooskõlas TEOS-i eelnõu väljatöötamise kavatsusega, milles nähti ette vajadus muuta muu hulgas VVS-i seoses uue pädeva asutuse kiirguskaitse ja tuumaohutuse ülesannete kindlaksmääramise ning TTJA põhimääruse kehtestamisega. VVS-is tehtavad muudatused ei ole põhimõttelised, kuid on seotud TEOS-is kavandatud TTJA-d kui tuumaenergia valdkonna pädevat asutust reguleerivate õigusnormide rakendamisega. Seega ei ole hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõike 2 punktist 5 lähtuvalt VVS-i muutmiseks koostatud väljatöötamiskavatsust ega kontseptsiooni.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Kõnesoleva VVS-i muutmise seaduse eelnõuga on kavas teha Vabariigi Valitsuse seaduses muudatused, mis on vajalikud kooskõla saavutamiseks TEOS-iga loodava õigusraamistikuga ning ohutu tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamiseks Eestis.

TEOS-i eelnõus nähakse tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamiseks ette, et kiirgus- ja tuumaohutusosalase tegevuse pädev asutus on TTJA. Alates 1. jaanuarist 2027 on TTJA pädevuses mh tuumaohutuse ja -julgeoleku ning tuumamaterjali arvestuse ja kontrolliga seotud otsustuste tegemine, mis seisneb mh nii tuumaohutuslubade andmises, riiklikus järelevalves kui ka kontrollimeetmete rakendamises tuumaenergia rahumeelseks kasutamiseks. TTJA ülesanded ja volitused on kavandatud TEOS-is.

TEOS-i eelnõu § 13 lõike 2 kohaselt on pädev asutus kiirgus- ja tuumaohutusosalases tegevuses sõltumatu ning sama paragrahvi lõike 3 kohaselt kaetakse pädeva asutuse kiirgus- ja tuumaohutusosalase tegevuse kulud sihtotstarbeliselt riigieelarvest ja nähakse ette MKM-i eelarves eraldi real. TEOS-i eelnõu §-s 15 on kavas sätestada pädeva asutuse peadirektori ja peadirektori asetäitja ametisse nimetamise kord, eesmärgiga tagada kiirgus- ja tuumaohutusosalase tegevuse sõltumatu, professionaalne ja järjepidev juhtimine. Sobiv juhtimistasand on keskse tähtsusega nii pädeva asutuse sõltumatuse tagamisel kui ka vajalike inim- ja finantsressursside planeerimisel.

Pädeva asutuse sõltumatuse nõuded tulenevad Euroopa Liidu nõukogu direktiividest. Nõukogu direktiivi 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik, direktiivi 2014/87/Euratom, millega muudetakse direktiivi 2009/71/Euratom, artikli 5, direktiivi 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning

2003/122/Euratom, artikli 76 ning direktiivi 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks, artikli 6 kohaselt peavad liikmesriigid tagama pädeva asutuse tegeliku sõltumatuse põhjendamatu mõjust reguleerivate otsuste tegemisel. Selline sõltumatus on vältimatu, sest tuumaohutuse tagamisel peab otsustusprotsess tuginema üksnes ohutusega seotud tehnilistele ja teaduspõhiste kaalutlustele, mitte hetkepoliitilistele, majanduslikele või ühiskondlikele huvidele, mis võivad ajas kiiresti muutuda. Lisaks kohustavad eelnimetatud direktiivid liikmesriike tagama, et pädev reguleeriv asutus on funktsionaalselt eraldatud igast asutusest, mis tegeleb tuumaenergia edendamise või kasutamisega, sealhulgas elektrienergia tootmisega, eesmärgiga tagada pädeva reguleeriva asutuse tegelik sõltumatus ja kaitsta teda reguleerivate otsuste tegemisel põhjendamatu mõju eest.

Kuna kiirgus- ja tuumaohutuse, sealhulgas energiapoliitika kujundajaks on Kliimaministeerium, ei saa kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädev asutus rahvusvahelistest nõuetest tulenevalt kuuluda KliM-i valitsemisalasse. Kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutuse sõltumatuse ja funktsionaalse eraldatuse tagamiseks nähakse TEOS-i eelnõuga pädeva asutuseks ette MKM-i valitsemisalasse kuuluv TTJA, kuhu on kavas luua selleks eraldi struktuuriüksus, mida juhib peadirektori asetäitja.

VVS-i § 42 lõike 1 kohaselt kinnitab ameti ja inspeksiooni ning nende kohalike asutuste põhimäärused minister. TTJA sõltumatuse tagamiseks asutuse tegevusvaldkondade, ülesannete, juhtimise korralduse, sh õiguste ja kohustuste kindlaksmääramisel, tuleb viia TTJA põhimääruse kinnitamine Vabariigi Valitsuse tasandile.

TTJA sõltumatuse tagamiseks muudetakse ka peadirektori ametisse nimetamise tasand ministrikt Vabariigi Valitsusele.

Eelnõukohane seadus koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktiga 1 lisatakse VVS-i § 42 lõige 1¹, mille kohaselt kinnitab TTJA põhimääruse erandina Vabariigi Valitsus.

Kavandatava muudatusega tagatakse kooskõla TEOS-i eelnõu ning Euroopa Liidu õigusest tulenevate kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutuse sõltumatuse nõuetega. Määrava tähtsusega on, et pädev asutus saaks oma volitusi teostada erapooletult, läbipaistvalt ja põhjendamatu mõjutuseta. Põhjendamatu välismõju, sealhulgas poliitiline surve, majandusliku kasu ootused, turuosaliste huvid või ühiskondliku arvamuse lühiajalised kõikumised, võivad nõrgestada ohutuskriteeriumide järjepidevat rakendamist ning kahjustada kõrgel tasemel tuumaohutuse saavutamist ja säilitamist.

Paragrahvi 1 punktiga 2 täpsustatakse MKM-i valitsemisala (VVS § 63 lõige 1). Eelnõukohase seadusega lisatakse MKM-i valitsemisalasse kiirgusohutuse ning tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamise korraldamine ja järelevalve.

Sätte uue redaktsiooni kohaselt lisandub MKM-ile kiirgusohutuse ning tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamise pädevus. See hõlmab nimetatud valdkonna tegevuse korraldamist ja selle üle järelevalve tegemist ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamist.

TEOS-i eelnõuga nähakse ette, et kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädev asutus on TTJA, kes kuulub MKM-i haldusalasse ning kellele on alates 1. jaanuarist 2027 kavandatud anda lisaülesanded seoses kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna reguleerimise ning järelevalvega. Kiirgus- ja tuumaohutuse poliitika ning energiapoliitika kavandamine ja kujundamine on

jätakuvalt KliM-i ülesanne, mis on kooskõlas Euroopa Liidu õigusest tulenevate sõltumatuse nõuetega.

MKM-i kiirgus- ja tuumaohutuse õigusaktide ettevalmistamine on eelkõige seotud TTJA kui pädeva asutuse töökorralduse ja muude tehnilis-regulatiivsete küsimuste täpsustamisega määruste tasandil, mitte kiirgus- ja tuumaohutuse poliitika kujundamisega. TEOS-i eelnõu kohaselt kehtestab majandus- ja kommunikatsiooniminister muu hulgas pädeva asutuse osutatavate tasuliste teenuste kirjeldused ja tasud ning tuumamaterjali riikliku registri põhimääruse. KliM-i pädevusse jääb kiirgus- ja tuumaohutuse ning energiapoliitika kujundamine ja kavandamine, lähtudes sõltumatuse ja eraldatuse nõudest, samuti valdkondlike seaduste ja määruste koostamine, mis ei ole seotud TTJA igapäevase töökorraldusega, sealhulgas näiteks määrused järelevalvetasude määrade arvutamise, tasude tagatiste nõuete, tuumaohutuslubade taotluste ja lubade andmekoosseisude määramise kohta. Selline jaotus toetab TTJA kui pädeva asutuse sõltumatust, tagades, et järelevalveasutus ei kuulu energiapoliitika kujundaja valitsemisalas.

Paragrahvi 1 punktis 3 sätestatakse pädeva asutuse peadirektori nimetamine Vabariigi Valitsuse poolt valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul, mis toetab peadirektori institutsionaalset sõltumatust asutuse üle valitsevast ministeeriumist ning vähendab põhjendamatu sekkumise riski asutuse tegevusse. Selline ametisse nimetamise kord on kooskõlas sõltumatute reguleerivate asutuste hea praktikaga.

Paragrahviga 2 sätestatakse seaduse jõustumisaeg. Seadus on kavandatud jõustumaks 2027. aasta 1. jaanuaril, st tuumaenergia- ja ohutuse seaduse jõustumisega samal ajal.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Kõnesolev eelnõu ei ole iseseisev Euroopa Liidu õiguse ülevõtmise eelnõu, vaid toetab TEOS-i eelnõus ette nähtud Euroopa Liidu õigusest tulenevate nõuete rakendamist institutsionaalse korralduse tasandil. Kuna VVS-i muutmine aitab rakendada TEOS-is sätestatavaid pädeva asutuse sõltumatuse nõudeid, on kõnesolev eelnõu seotud järgmiste õigusaktidega:

1. nõukogu direktiivid 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 02.07.2009, lk 18–22), ning 2014/87/Euratom, millega muudetakse direktiivi 2009/71/Euratom (ELT L 219, 25.07.2014, lk 42–52);
2. nõukogu direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 02.08.2011, lk 48–56));
3. nõukogu direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.01.2014, lk 1–73).

TEOS-i eelnõu seletuskirja lisa 1 „Euratomy direktiivide vastavustabel“ sisaldab terviklikku ülevaadet Euratomy direktiividega kehtestatud kohustuste rakendamisest tuumaohutust käsitlevas eriseaduses. Kõnesolev eelnõu toetab direktiivides sätestatud nõuete ülevõtmist ja on seega nimetatud direktiivide rakendamiseks kaudselt seotud.

6. Seaduse mõjud

Kõnesoleva eelnõuga kavandatud muudatused on oma olemuselt institutsionaalsed ja tehnilised ning nende eesmärk on viia kehtiv seadus kooskõlla tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõuga. Eelnõukohane seadus ei loo uusi õigussuhteid ega määra uut pädevat asutust, vaid täpsustab kehtivat täitevvõimu korraldust.

Eelnõu koostades on analüüsitud muudatuste mõju riigiasutuste korraldusele, infotehnoloogiale ning sotsiaalvaldkonnale. Eelnõu ei avalda mõju majandusele, keskkonnale, riigi julgeolekule ja välissuhtele ega regionaalsele arengule. Eelnõu seadusena jõustumisega ei kaasne otseseid avaliku sektori kulusid ja tulusid. Kulud on kaudselt seotud TEOS-iga.

Arvestades asjaolu, et kõnesoleva VVS-i muutmise seadusega saavutatakse kooskõla TEOS-i eelnõuga, avaldab see vähest mõju ning sellega ei ole ette näha ebasoovitavaid riske. TEOS-i eelnõuga seotud mõjude analüüs on esitatud TEOS-i eelnõu seletuskirjas.

Mõju riigiasutuste korraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele

Eelnõukohase seadusega kaasneb vähene mõju Vabariigi Valitsuse, MKM-i, TTJA ning Keskkonnaameti töökorraldusele. Muudatus seisneb peamiselt selles, et TTJA põhimääruse kinnitab ministri asemel edaspidi Vabariigi Valitsus, ning MKM-i valitsemisala ülesannete täpsustamises.

Lisaks nimetab Vabariigi Valitsus ministri ettepanekul ametisse TTJA peadirektori erandina VVS § 70 lõikes 2 sätestatud üldisest korrast, mille kohaselt määrab ametite peadirektori ametisse minister kantsleri ettepanekul.

VVS-i kohaselt kinnitab ameti ja inspeksiooni põhimäärused minister ning ministeeriumi ja Riigikantselei põhimäärused Vabariigi Valitsus. Kavandatava muudatuse kohaselt kinnitab edaspidi TTJA põhimääruse ministri asemel erandina Vabariigi Valitsus.

Vabariigi Valitsuse koosseisu kuulub 12 ministrit¹. Vabariigi Valitsus kinnitab juba praegu 12. riigiasutuse põhimäärused (11 ministeeriumi ja Riigikantselei põhimäärus) ja nimetab ametisse kantslerid ministri ettepanekul. Arvestades, et põhimääruste sisu nõuded on Vabariigi Valitsuse seaduses ühtselt reguleeritud, ei ole alust eeldada, et TTJA põhimääruse kinnitamine oleks sisuliselt keerukam või ajamahukam kui ministeeriumi põhimääruse kinnitamine. Samuti jäävad kavandatava muudatuse korral TTJA peadirektori valikul kehtima samad avaliku teenistuse tippjuhtidele esitatavad nõuded, mis kehtivad ka praegu. Seetõttu ei avalda veel ühe põhimääruse kinnitamise ning TTJA peadirektori ametisse nimetamise ülesanne Vabariigi Valitsuse töökoormusele märkimisväärset mõju ning kinnitamise tasandi muutus ei too kaasa töö sisulist ümberkorraldamist ega töömahu märgatavat suurenemist.

Pärast TEOS-i ja kõnesoleva VVS-i muutmise seaduse vastuvõtmist tuleb seadustega kooskõlla viia TTJA, Keskkonnaameti ning MKM-i põhimäärused. Need muudatused on tavapärased ega lisa töökoormust. Keskkonnaameti töötajate üleviimine TTJA-sse toimub avaliku teenistuse seaduse § 98 lg 1 p 1 ja lg 3 alusel.

Lisaks TTJA põhimääruse kinnitaja muutmisele laiendatakse eelnõukohase VVS-i muutmise seadusega ka MKM-i valitsemisala ülesandeid, lisades kiirgusohutuse ning tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamise korraldamise ja järelevalve. TEOS-i eelnõu kohaselt määratakse alates 1.

¹ [Vabariigi Valitsuse 54. koosseis](#) | Eesti Vabariigi Valitsus

jaanuarist 2027 kiirgus- ja tuumaohutuse eest vastutavaks asutuseks TTJA, kes kuulub MKM-i valitsemisalas. Kavandatava muudatusega saavutatakse VVS-i kooskõla TEOS-i eelnõuga ning eraldatakse kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädev asutus kiirgus- ja tuumaohutuse poliitika, sh energiapoliitika kujundaja, Kliimaministeeriumi, valitsemisalast.

TEOS-i eelnõu alusel, koostoides kavandatavate VVS-i muudatustega, kavandatakse anda Keskkonnaameti vastutusalasse kuuluvad ülesanded, st Keskkonnaameti kiirguskaitse ja -seire büroo ülesanded üle TTJA-le. Tuumaregulaatori loomise tööühma 2026. aasta aruande „Tuumaregulaatori loomise raport“ kohaselt tähendab Keskkonnaameti kiirgusvaldkonna ülesannete üleandmine TTJA-le 14.² teenistuja töökohavahetust. Seoses tuumaohutuse ja -julgeoleku ülesannetega suureneb TTJA tööjõuvajadus aastatel 2027–2031 märkimisväärselt. Tuumaregulaatori loomise raporti kohaselt peaks kiirgus- ja tuumaenergia valdkonnas (sh lisanduvad tugiteenused) töötama 59 inimest, millest 43 inimest on planeeritud 2031. aastaks tegelema valdavalt tuumaenergia valdkonna ohutuse ja -julgeoleku reguleerimise ning kontrolliga. Kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna töötajate lisandumine TTJA koosseisu tähendab ligikaudu 35%-st töötajate arvu kasvu (2025. aasta seisuga oli TTJA-l 167 töötajat³). Tuumaenergia valdkonna pädevusega tuumaregulaatori loomine Eestis on kulukas (sellega kaasnevad eelkõige suured koolitus- ja väljaõppekulud), mida võib pidada eelnõukohase seaduse kaudseks negatiivseks mõjuks. TEOS-i eelnõu seletuskirja kohaselt (tabel 7.1) on pädeva asutuse 2027.–2030. aastate kogukulu ligikaudu 20,7 miljonit eurot, mis sisaldab nii personali-, majandus- kui ka investeringukulusid. Kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutuse (TTJA) kulude katteks taotletakse raha riigi 2027. aasta eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessis. Kuna kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädev asutus luuakse TEOS-i alusel, sisaldab TEOS-i eelnõu seletuskiri põhjalikumalt ülevaadet pädeva asutuse loomisest, sh mõjude ning kulude ja tulude osa. Kõnesolev eelnõukohane seadus tagab kooskõla TEOS-i eelnõuga ja süsteemi tervikliku toimimise.

Peale selle on MKM-i valitsemisala laienemise tõttu vaja ministeeriumis määrata teenistuja, kes hakkab tegelema kiirguse ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutusega seotud küsimustega, sh nende õigusaktide eelnõude koostamisega, mis on seotud TTJA töökorraldusega kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonnas. Kiirgus- ja tuumaohutuse poliitika kujundamine ja kavandamine jääb sõltumatuse nõudest tulenevalt Kliimaministeeriumi ülesandeks.

Eelnõukohase seaduse positiivne mõju seisneb selles, et see toetab turvalise ja ohutu tuumaenergia kasutuselevõttu Eestis, luues kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutuse tegevuse alustamiseks ning selle rahvusvahelistele nõuetele vastavuse tagamiseks vajalikud eeldused.

Eelnõuga kavandatud muudatused ei näe ette uute asutuste loomist ega märgatavat töömahu suurenemist. Kohaliku omavalitsuse üksuste korraldusele, kuludele ja tuludele need mõju ei avalda. Kõnesoleva eelnõuga seoses eraldi tulusid ei prognoosita.

Infotehnoloogiline mõju

Eelnõukohasel seadusel puudub otsene iseseisev infotehnoloogiline mõju. Kaudne infotehnoloogiline mõju võib avalduda üksnes TEOS-i rakendamisest tuleneva kiirgusvaldkonna ülesannete, andmete ja infosüsteemide ümberkorraldamisega ja tuumaohutuse teenuste disainimisega.

Keskkonnaameti kiirgusvaldkonna ülesannete ja teenistujate üleviimine TTJA-sse avaldab mõju mõlema ameti registrite, infosüsteemide ja dokumendihalduse korraldusele. Seda võib

² <https://www.inforegister.ee/70003218-TARBIJAKAITSE-JA-TEHNILISE-JARELEVALVE-AMET/>

³ [Avaliku sektori statistika | Rahandusministeerium](#)

pidada eelnõukohase seaduse kaudseks mõjuks. 2026. aastal on TTJA-l plaanis kindlaks teha mõlemas asutuses kasutatavad süsteemid ja nende ühildamise või arendamise vajadused, lähtudes üleviivadavatest teenustest ja tuumaenergiaprogrammi käivitamise kavast, samuti koostada selleks vajaminev eelarve.

Pädeva asutuse toimimine eeldab usaldusväärset ja turvalist teabehalduse raamistikku, mis toetab loamenetlusi, järelevalvet, kiirgusseiret, rahvusvahelist aruandlust ning hädaolukordadeks valmisolekut. Lisaks praeguste kiirgusvaldkonna registrite ja andmete üleviimisele TTJA-sse on vaja arendada süsteeme, et rahuldada ka tuumaenergiavaldkonnaga seotud ja lisanduvad infotehnoloogilised vajadused. Infotehnoloogiliste teenuste üleviimise ja disainimise kulud, sh esmaste kriitiliste tegevuste kulude prognoos koostatakse 2026. aasta jooksul.

Sotsiaalne mõju

Eelnõukohasel seadusel puudub otsene sotsiaalne mõju. Kaudne mõju võib avalduda üksnes tuumaenergia ja -ohutuse seaduse rakendamisest tulenevalt. See sotsiaalne mõju avaldub eelkõige 14. teenistujale, kes viiakse Keskkonnaametist üle TTJA-sse. Nende inimeste jaoks tähendab see muudatus töandja vahetumist, uut organisatsiooni- ja halduskultuuri ning juhtkonna vahetumist. Struktuurimuudatused võivad tingida vajaduse kohaneda uute tööülesannete, töökorralduse ja organisatsioonikultuuriga. Positiivse külje pealt võib kaasneda parem koostöö ja suhtlus kolleegidega, parem sidusus teiste valdkondadega, professionaalsed eelised ning valdkonna mõju suurenemine. Tuumarajatise loastamise algfaasis on fookuses planeerimine, asukoha sobivuse hindamine ja ehitusloa menetlus, mis eeldavad head haldusmenetluse korraldamise, kooskõlastuste koordineerimise ja tehnilise hindamise võimet. TTJA on saanud selliste ülesannete täitmiseks kogemusi riiklikult oluliste ehitusprojektide menetlemisel.

Kokkuvõttes on kõnesoleva eelnõu kohase seaduse otsene mõju vähene ning piirdub peamiselt riigiasutuste töökorralduse ja institutsionaalse raamistiku täpsustamisega. Olulisem mõju avaldub üksnes koostoimes TEOS-i rakendamisega.

7. Rakendusaktid

Vabariigi Valitsuse seaduse muutmisest tulenevalt on vaja muuta järgmisi rakendusakte:

- 1) Vabariigi Valitsuse 23. oktoobri 2002. a määrus nr 323 „Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärus“;
- 2) majandus- ja taristuministri 7. detsembri 2018. a määrus nr 62 „Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti põhimäärus“;
- 3) keskkonnaministri 30. septembri 2020. a määrus nr 47 „Keskkonnaameti põhimäärus“.

Eelnõuga ei kavandata kehtestada uusi volitusnorme. Rakendusaktide muutmise vajadus tuleneb kehtivate põhimääruste kooskõlla viimisest käesoleva seadusega. Eelnõu seletuskirja lisas on esitatud rakendusaktide muutmise kavandid.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 1. jaanuaril 2027, st samal ajal kui tuumaenergia- ja ohutuse seadus. Üheaegne jõustumine on vajalik, et tagada TEOS-i alusel loodava kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna pädeva asutuse tegevuse õiguslik kooskõla alates tegevuse algusest.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks ministeeriumidele.

Algatab Vabariigi Valitsus ... 2026. a

(allkirjastatud digitaalselt)

allkirjastaja nimi

allkirjastaja ametinimetus